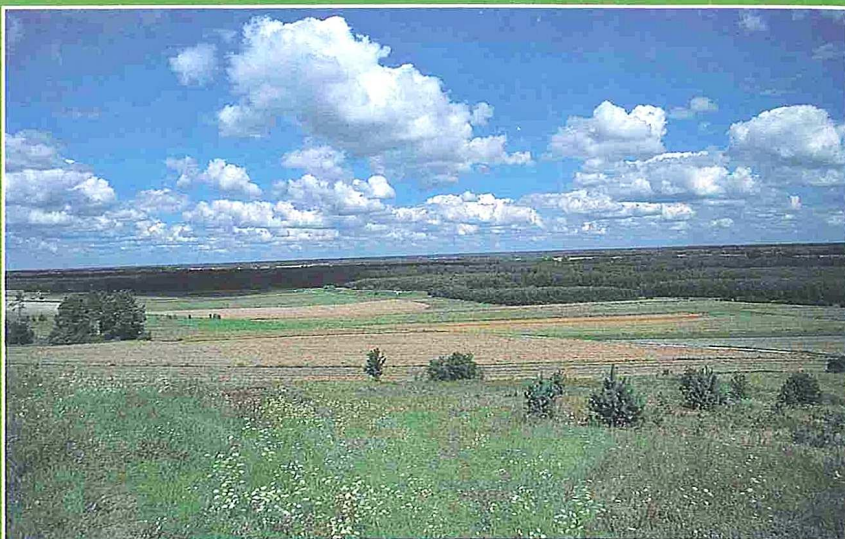




Nadbużańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne

22-230 Wola Uhruska, ul. Sportowa 1

tel.: (0...82) 591 50 69, (0) 606 11 48 16

e-mail: uhrusk@agroturystyka.pl, www.agroturystyka.pl

Informacja turystyczna:

Wola Uhruska przy bibliotece, tel. (0...82) 591 50 71

Włodawa OSiR, ul. Szkolna 4, tel. (0...82) 572 12 59

Okuninka OSiR (w sezonie), tel. (0...82) 572 25 84, www.okuninka.pl

Chelm, ul. Lubelska 63, tel. (0...82) 565 36 67, www.um.chelm.pl/it

Muzeum Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego

22-200 Włodawa, ul. Czerwonego Krzyża 7, tel. (0...82) 572 21 78

czynne pon. - pt. 10.00 – 15.00, sob. i niedz. 10.00 – 14.00

Muzeum Bylego Obozu Zagłady – Sobibór, tel. (0...82) 571 98 67

Czynne od 4.05 do 14.10 codziennie w godz. 9.00 – 14.00

Poza tym okresem kontakt z MPLW we Włodawie

Chelmskie Podziemia Kredowe (zawsze 8°C)

22-100 Chelm, ul. Lubelska 55, tel. (0...82) 565 25 30

W sezonie zejścia do podziemi w godz.: 11.00, 13.00, 16.00

e-mail: ptt@ptt.pl, www.ptt.pl

Las Państwowy Nadleśnictwa Sobibór

22-200 Włodawa, Sobibór, tel. (0...82) 571 98 11

Strażnica Straży Granicznej NOSG

22-230 Wola Uhruska, Zberezę, tel. (0...82) 591 52 51

Wydano na zlecenie Nadbużańskiego Stowarzyszenia Agroturystycznego

Wykonanie infrastruktury turystycznej i mapy trasy rowerowej Okuninka – Wola Uhruska

przy współudziale środków finansowych: Holenderskiej Prowincji Gelderland, Starostwa Włodawa, Gminy Włodawa

i Wola Uhruska oraz WFOŚiGW w Lublinie Oddz. Chelm i współpracy Nadleśnictwa Sobibór

Opracowanie tekstu: Zarząd Chelmskich Parków Krajobrazowych (K. Wojciechowska, J. Holuk)

Starostwo Włodawa, Nadbużańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne (A. Kosacka)

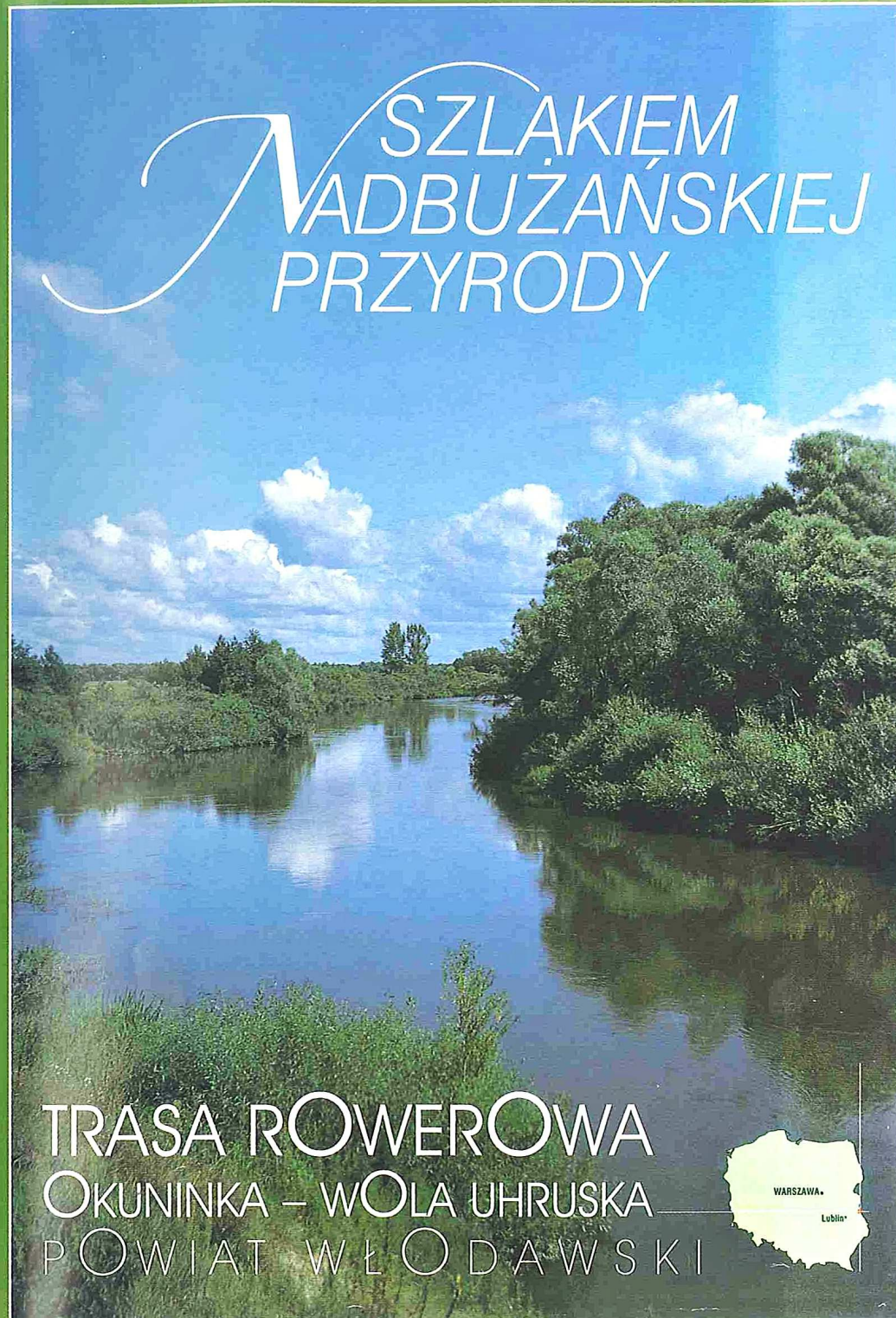
Trasa rowerowa przebiega przez teren Lasów Państwowych Nadleśnictwa Sobibór

wzniesienie 2002/2003

ISBN 83-912383-2-6

Fotografie na okładce: dolina rzeki Bug w okolicach Zberezę, Widok z wieży widokowej w Woli Uhruskiej (fot. Marek Brzozowicz)

N SZLAKIEM NADBUŻAŃSKIEJ PRZYRODY



TRASA ROWEROWA
OKUNINKA – WOLA UHRUSKA
POWIAT WŁODAWSKI



Powiat Włodawski utworzony na nowo w 1999 roku ma 1256 km² powierzchni i liczy 42 573 mieszkańców. W jego granicach leży znaczna część Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego z Poleskim Parkiem Narodowym i Sobiborskim Parkiem Krajobrazowym. To w większości region Polesia Lubelskiego. Północna część powiatu leży na Podlasiu, natomiast południowa – to ostatnie wzniesienia Pagórów Chełmskich, tzw. Łuk Uhruski, wyodrębniony z Polesia Wołyńskiego.

Region ten ma znakomite warunki do uprawiania turystyki rowerowej, w związku z tym: polecamy aktywny wypoczynek; rowerem przez Lasy Sobiborskie. Trasa rowerowa, której długość wynosi 32 km w większości przebiega przez obszary chronione Sobiborskiego Parku Krajobrazowego. Stąd też niejednokrotnie napotkamy odcinki trudne do pokonania, przeznaczone dla wytrwałych, stawiające prawdziwe sportowe wyzwania. Trud wynagrodzi przepiękna



Kąpielisko nad jeziorem Białym

przyroda i mozaika krajobrazu. Trasa jest dobrze oznakowana, znajdują się dwie wieże widokowe, zadaszenia i tablice informacyjne z planem całej trasy. Mniej zaawansowanym rowerzystom przed wyruszeniem proponujemy dobrze przejrzeć mapę, ona wskaże drogi lokalne, którymi trudne odcinki można ominąć.

Przebieg trasy rowerowej:

- Początek trasy: Okuninka – Ośrodek Sportu i Rekreacji nad jeziorem Białym (106,4 ha, 33,6 m głębokości), możemy dokładnie obejrzeć stojącą tu dużą mapę. Stąd kierujemy się w stronę wsi Taraśuki (obok restauracji Rusalka skręcamy w lewo).

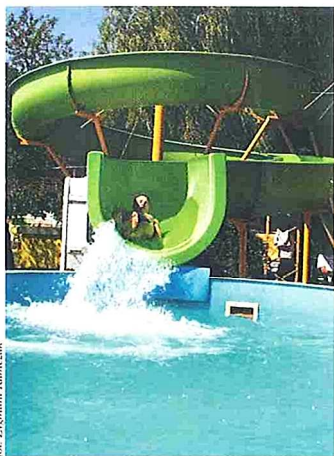


foto: Zdzisław Klimczak

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Okunince

- 1. km – kończy się droga asfaltowa; tablica informuje że jesteśmy na terenie Sobiborskiego Parku Krajobrazowego. Trasa na tym odcinku jest dość trudna, teren piaszczysty.
- 5. km – przecinamy asfaltową drogę, zwracamy uwagę na pomnikowy dąb.
- 9,5 km – wieś Żłobek Mały, przed ławodwiskiem Nadleśnictwa Sobibór – pierwsze z pięciu zadaszeń.
- 10,5 km – zadaszenie; możemy odpocząć. Przed nami rozwidlenie; kierując się pieszo w prawo (za znakiem zakazu ruchu, 300 m) dojdziemy do jeziora Wspólnego (65,5 ha, 2,25 m głębokości). Tu z wieży możemy podziwiać rezerwat żółwia błotnego, ptactwo i roślinność parku (opis poniżej).

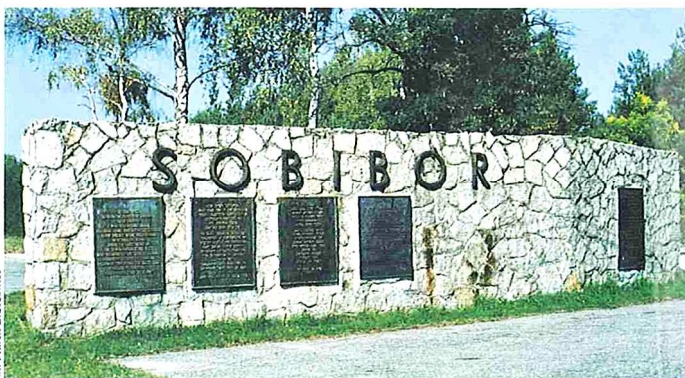


foto: Marek Brzezina

Mur z tablicami upamiętniającymi ofiary obozu zagłady w Sobiborze

- 13. km – jesteśmy w miejscowości Sobibór Stacja. Mieści się tu Nadleśnictwo Sobibór, naprzeciw stacji kolejowej znajduje się Muzeum Byłego Hitlerowskiego Obozu Zagłady. W latach 1942-1943 zginęło tu około 250 000 Żydów z Polski oraz wielu innych państw europejskich.
- Następnie kierujemy się na południe drogą wzdłuż prawej strony toru kolejowego (będzie trochę asfaltu).
- 15. km – tabliczka informująca nas o borze bagiennym, mijamy torfowiska.
- 17. km – przejeżdżamy przez tory, za nimi skręcamy w prawo.
- 18. km – jesteśmy w „Rezerwacie Brudzieniec”, tu mieszka gągól, rzadki gatunek kaczki gnieźdzący się w dziuplach. Dla zmęczonych kolejne zadaszenie turystyczne.
- 19. km – na rozwidleniu skręcamy w prawo. Warto wiedzieć że od wschodu w odległości kilku kilometrów towarzyszy nam malownicza rzeka Bug. Na wysokości Sobiboru łączy granice Białorusi, Ukrainy i Polski.
- 21. km – mijamy kolejny rezerwat „Trzy Jeziora”, tu musimy uważać by nie zbłądzić na rozwidleniu dróg. Przed wioską Stulno będziemy mieli ok. 1 km piaszczystej drogi.
- 23. km – wieś Stulno, przejeżdżamy przez szosę, przed nami śródlądowy asfalt, trochę pod górę.
- 24. km – wjeżdżamy w aleję wierzbową w Majdanie Stuleńskim.

- Majdan Stuleński. Pozostałości zespołu dworsko-parkowego z 1771 r.; jesiony wyniosłe – pomniki przyrody mające do 5 m obwodu. Tu możemy chwilę odpocząć i nabrać sił przed kolejnym trudnym odcinkiem. Odpoczywając pod zadaszeniem spróbujemy skierować wzrok na północny-wschód, może wypatrzymy czapkę siwą nad „Rezerwatem Maloziemce”.
- 27. km – zaczyna się z pewnością najdłuższy i najbardziej piaszczysty odcinek trasy. Kierujemy się na południe po 3 km docieramy na wzgórze w Woli Uhruskiej, malowniczo położonej miejscowości letniskowej nad Bugiem, która



foto: Alina Kowalska

Zagroda poleska

poprzez prężny rozwój agroturystyki odtwarza tradycje turystyczne sięgające II Rzeczypospolitej. Ze wzgórza zjeżdżamy do wsi. W centrum w sklepikach możemy zrobić zakupy, są dwie restauracje, informacja turystyczna, oraz około 20 kwater agroturystycznych.

Życzymy wielu niezapomnianych wrażeń

Sobiborski Park Krajobrazowy Powstał w 1983 roku w celu ochrony jednego z najcenniejszych fragmentów wschodniej części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Zajmuje

powierzchnię 11 166 hektarów. Sobiborski Park Krajobrazowy jest parkiem typowo leśnym, lasy zajmują tu 80% powierzchni. Ponadto występują tu 3 typy torfowisk z bardzo urozmaiconą roślinnością oraz niemal wszystkie typy borów niżowych, liczne torfowiska i 7 śródlądowych jezior. Na terenie parku utworzono 6 rezerwatów przyrody: Jezioro Orchowe, „Magazyn”, „Żółwiowe Blota”, „Brudzieniec”, „Trzy Jeziora” i „Maloziemce” oraz dwa pomniki przyrody – dęby szypulkowe.

Jeziora Sobiborskiego Parku Krajobrazowego. Pomimo tego, że wody zajmują jedynie około 2% powierzchni parku, to jeziora wraz z otaczającymi je torfowiskami decydują o niezwyklej wartości przyrodniczej tego obszaru. W parku znajduje się ich siedem: Orchowe (Książowskie), Pereszpa (Perespilno), Koseniec, Wspólne (Spilno), Brudzieniec, Brudno i Plotyce. Wszystkie są porośnięte roślinnością szuwarową, niedostępne, położone wśród bagien i podmokłych lasów. Większość z nich należy do zbiorników eutroficznych i są to jeziora płytkie, zasobne w składniki mineralne. Największym jest Jezioro Wspólne. Zajmuje ono powierzchnię 65,5 ha, a jego maksymalna głębokość wynosi jedynie około 2,25 m.



foto: Olszard Błotek, arch. ZCChP

Jezioro Pereszpa

Torfowiska Sobiborskiego Parku Krajobrazowego są najbardziej charakterystyczną formacją roślinną. Występują tutaj wszystkie 3 ich typy. W obniżeniach terenu zasilanych wodą przepływową powstały torfowiska niskie. Występująca tu roślinność jest bardzo bogata, a dominują liczne gatunki turzyc i mchów. Na brzegach niektórych jezior wykształciły się torfowiska przejściowe, tworzące charakterystyczną spleję – uginające się trzęsawisko zbudowane ze splejących się mchów torfowców i korzeni roślin naczyniowych. W obniżeniach terenu zasilanych wyłącznie wodami opadowymi powstają torfowiska wysokie z karłowatymi sosnami, torfowcami, welnianką i żurawiną. Przesuszenie torfowisk powoduje zarastanie ich przez krzewy i drzewa (sukcesja roślinności).

Bór bagienny występuje w lokalnych zagłębieniach bezodpływowych z wysokim poziomem wody, na glebach torfowych jako końcowe stadium sukcesji torfowisk wysokich. W drzewostanie boru bagiennego dominuje sosna zwyczajna, a w runie duży udział ma bagno zwyczajne, borówka bagienna, welnianka pochwowata, żurawina, a także kilka gatunków torfowców. Z uwagi na ubogie siedlisko i duże problemy z poborem związków mineralnych (znaczne za-



foto: Olgierd Bielak / arch. ZChRPK

Bór sosnowy w rezerwacie Trzy Jeziora



foto: Olgierd Bielak / arch. ZChRPK

Lepnica litewska

Nadleśnictwo Sobibór. Zagrożenia ze strony turystów. W Sobiborze, przy siedzibie Nadleśnictwa, na wysokiej wieży zainstalowana jest kamera wykorzystywana do monitorowania ewentualnych pożarów, które są dużym zagrożeniem dla Lasów Sobiborskich. Każdy rzucony niedopałek papierosa, pozostawiona butelka czy bezzmysłne wypalanie łąk może być przyczyną groźnego pożaru, który w tak niedostępnym terenie

jest bardzo trudny do ugaszenia. Łądownisko połowe w Żłobku Małym wykorzystywane jest przez samoloty patrolowe i gaśnicze jako punkt uzupełniania wody i paliwa. Otwarte przestrzenie łądowniska są dobrym miejscem do obserwacji wielu gatunków ptaków np. dudków oraz polujących tutaj ptaków drapieżnych: orlików krzykliwych, myszozolów, błotniaków stawowych i łąkowych.

Rezerwat „Żółwiowe Błota”. Rezerwat o powierzchni 737,41 ha utworzono w 1988 roku w celu ochrony najliczniejszej w Europie Środkowej populacji żółwia błotnego, której liczebność szacuje się na

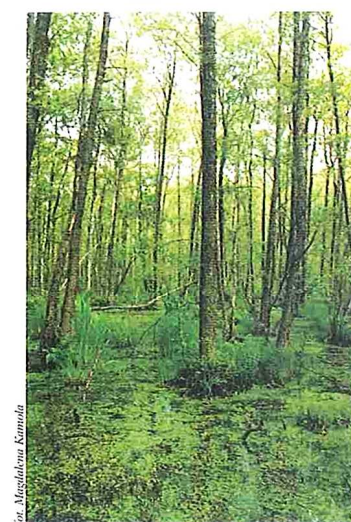


foto: Mieczysława Kamela

Rezerwat Żółwiowe Błota

stych polankach. Okres inkubacji trwa około trzech miesięcy. Młode żółwie po opuszczeniu jaj wędrują do zbiorników wodnych. Rezerwat chroni zarówno miejsca stałego przebywania żółwi, ich lęgownice, jak i miejsca zimowania. W granicach rezerwatu znalazły się śródleśne jeziora, stawy, olsy oraz otaczające je bory ze zrębami i uprawami leśnymi, gdzie żółwie składają jaja. Planowane jest znaczne powiększenie rezerwatu.



foto: Olgierd Bielak / arch. ZChRPK

Żółw błotny

około 500 osobników. Na przełomie maja i czerwca dorosłe samice składają jaja w gniazdach na odkrytych, pozbawionych roślinności piaszczy-

kwazienie podłoża) sosny rosnące w borze bagiennym przez około 150 lat osiągają rozmiary kilkuletnich drzew rosnących na żyznych siedliskach. Bór bagienno stanowi siedlisko bardzo specyficznej fauny. Występują tutaj w większości rzadkie, silnie wyspecjalizowane gatunki zwierząt.

Zbiorowiska leśne. Sobiborski Park Krajobrazowy jest typowym parkiem leśnym. Zdecydowanie dominują tutaj siedliska borowe. Na stosunkowo niewielkiej powierzchni występują tu niemal wszystkie typy borów niżowych. Spotykamy tutaj bór suchy,

bór świeży, bór wilgotny i bór bagienny. W każdym z nich w drzewostanie dominuje sosna, a w zależności od zasobności siedliska i wilgotności zmieniają się gatunki stanowiące domieszkę. W lokalnych obniżeniach terenu w pobliżu cieków wodnych występują łęgi i olsy. Miejsca wyżej położone, żyzne i umiarkowanie wilgotne porastają liściaste lasy grądowe, w których runie charakterystyczne są: zawilec gajowy, gwiazdnica wielkokwiatowa, kopytnik pospolity, przyłaszczka pospolita i marzanka wonna.

Świat roślinny i zwierzęcy. Na terenie SPK stwierdzono 59 gatunków roślin chronionych i rzadkich w skali kraju i regionu. Ochroną ścisłą objętych jest 31 gatunków roślin, a 15 objętych jest ochroną częściową. Do najcenniejszych gatunków roślin w SPK zaliczyć należy: wierzby lapońską i borówkolistną, brzozę niską, rosiczkę pośrednią, rosiczkę długolistną, kosaćca syberyjskiego, goździka pysznego, gnieźnika leśnego, bulawnika czerwonego, podkolana białego,

lepnice litewską. Niewielki stopień przekształcenia środowiska i zróżnicowanie warunków siedliskowych powodują, że występuje tu bardzo bogaty świat zwierzęcy. Spotyka się tu losie, bobry, wydry i wilki.



foto: Olgierd Bielak / arch. ZChRPK

Rosiczka długolistna



foto: Olgierd Bielak / arch. ZChRPK

Bielik

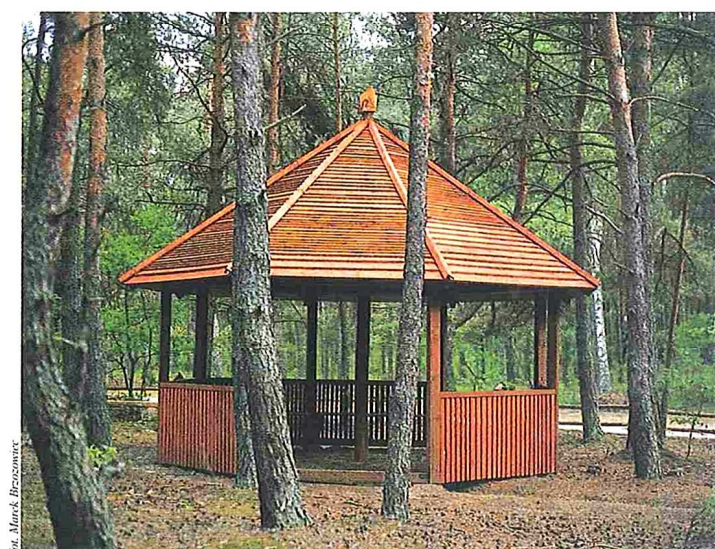


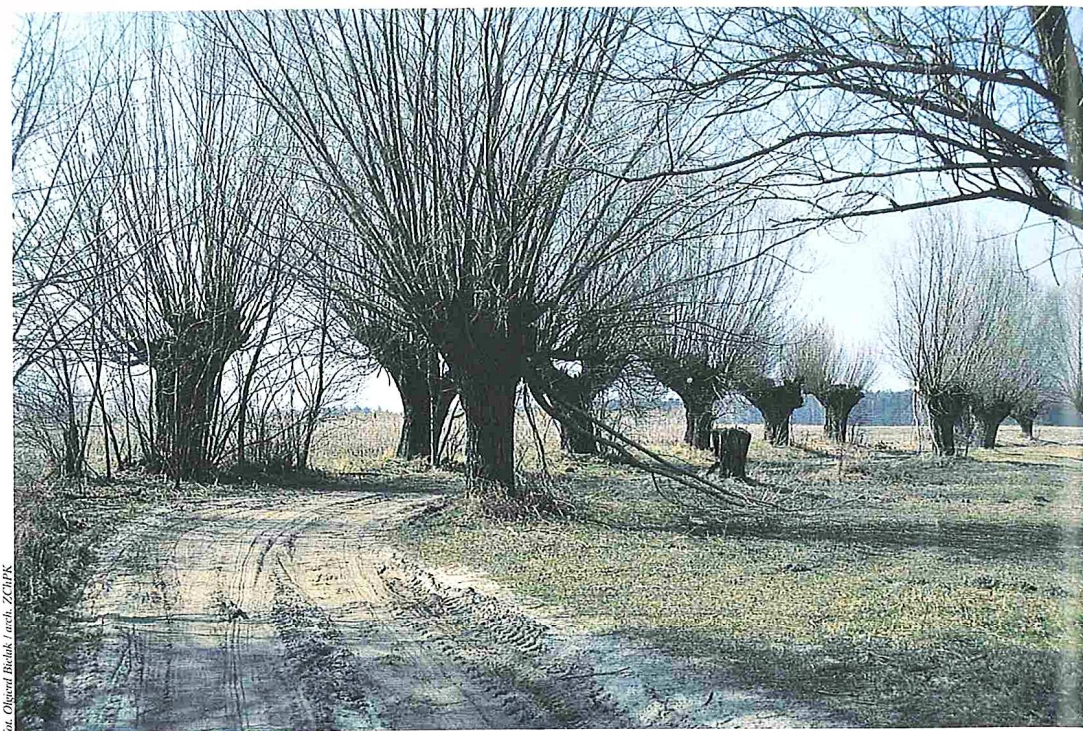
foto: Marek Brzezowiec

Zadaszenie turystyczne



foto: Marek Brzezowiec

Borowiki szlachetne



Odcinek trasy w Majdanie Stuleńskim

Rezerwat „Brudzieniec”. Jest to rezerwat wodno-torfowiskowy o powierzchni 35,89 ha, został utworzony w 1973 roku w celu ochrony

śródlęsnego jeziora o powierzchni 17,8 ha oraz otaczającego go fragmentu olsu, boru bagienno-borowego, boru świeżego i boru suchego. Rezerwat zajmuje bezodpływową bardzo silnie podtopioną kotlinę. Szczególnie cenne są tu mało przekształcone różne formy olsów oraz zbiorowisk zaroślowych. Jezioro jest miejscem bytowania rodziny bobrów. Na jego brzegach w dziuplach lub w budkach lęgowych gnieździ się rzadki gatunek kaczki – gągoł.

Rezerwat „Trzy Jeziora”. Rezerwat o powierzchni 749,24 ha został utworzony w 1996 roku w celu zachowania zbiorowisk wodno-torfowiskowych z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin takimi jak: brzoza niska, wierzba lapońska, lepica litewska, kosaciec syberyjski, wawrzynek wilczylika, trzy gatunki rosiczek oraz kilka gatunków storczyków. Łącznie na terenie rezerwatu występuje 40 gatunków roślin obję-

tych ochroną prawną, w tym 25 gatunków objętych ochroną ścisłą i 15 ochroną częściową. Występująca tu wyjątkowa mozaikowość siedlisk znacząco podnosi walory krajobrazowe tego rezerwatu oraz sprawia, że wiele gatunków zwierząt znajduje tu dogodne warunki bytowania np.: żółw błotny, bóbr, wydra, orlik krzykliwy, żuraw i cietrzew.

Pomniki przyrody. Zespół dworsko-parkowy w Majdanie Stuleńskim w 1771 roku był własnością Wacława Rzewuskiego, a następnie Franciszka Kunickiego i rodziny Świeckich. Po II wojnie światowej budynek dworu został rozebrany, a dawny układ przestrzenno-kompozycyjny uległ zatarciu. Pozostałością po dawnej świetności zespołu jest budynek folwarczny oraz kilka okazałych drzew w parku podworskim. Osiem spośród tych drzew zostało objętych ochroną w formie 6 pomników przyrody, są to jesiony wyniosłe o obwodach 480 cm, 415 cm,



Panorama Woli Uhruskiej

310 cm, 260 cm, 310 cm, 258 cm i 299 cm oraz dąb szypułkowy o obwodzie 330 cm. Jako pomniki przyrody uznaje się szczególnie cenne, stare okazy drzew osiągające imponujące rozmiary bądź rosnące w nietypowej formie.

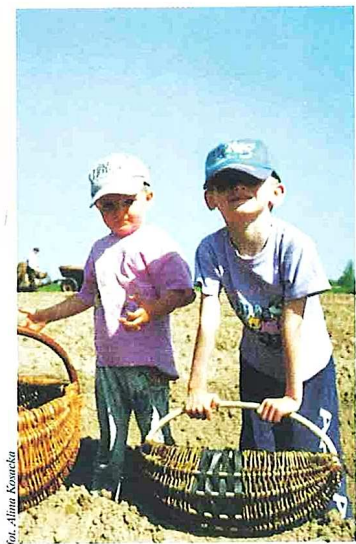
Kurhany. W okolicach Żłobka Dużego na prawym brzegu Tarasienki położony jest zespół blisko 100 kopców ziemnych. W 2000 roku dwa spośród nich zostały przebadane wykopaliskowo przez Muzeum Chelmskie. Pod płaszczem ziemnym natrafiono na ślady orki, węgle drzewne i pojedyncze fragmenty ceramiki datowane na XIV – XV wiek n.e. Pod nasypem ziemnym nie natrafiono na ślady pochówków. Niewykluczone jednak, że mamy tutaj do czynienia

z cmentarzyskiem kurhanowym, którego datowanie może sięgać około połowy II tysiąclecia p.n.e. nie można wykluczyć datowania na okres wczesnego średniowiecza, tj. do X wieku n.e. lub nawet reliktyw ciałopalnego obrządku pogrzebowego z XIV – XV wieku. Problem ten rozstrzygną planowane na kolejne lata badania wykopaliskowe.

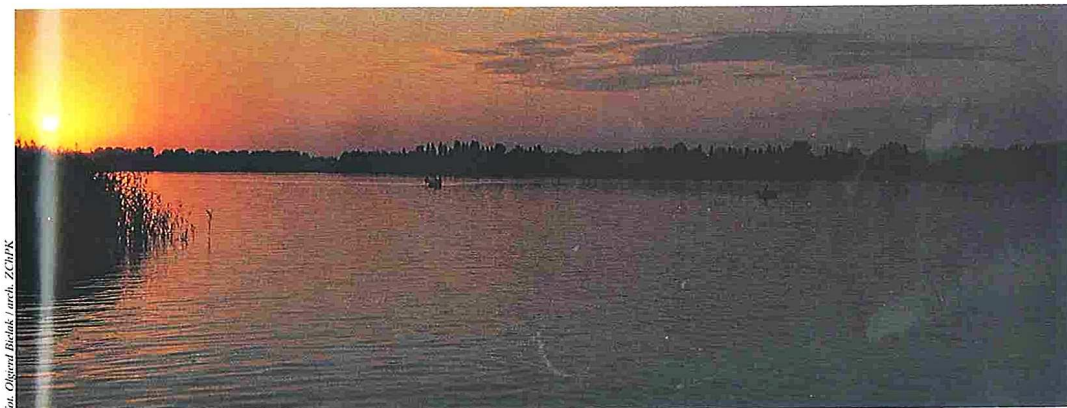
Dolina Bugu. Sieć rzeczna Sobiborskiego Parku Krajobrazowego jest bardzo uboga, park leży w dorzeczu Bugu oraz odwadniany jest przez niewielką rzeczkę Tarasienkę oraz system rowów melioracyjnych. Bug należy do ostatnich rzek w Europie posiadających naturalne koryto oraz słabo przekształconą dolinę. Bug jest rzeką niezwykle malowniczą, zdradliwą i tajemniczą. W jego

dolinie występują liczne starorzecza (bużyska), które są modelowane w zależności od stanu wody w Bugu. Wzdłuż rzeki ciągną się na przemian podmokłe i suche łąki. Bug stanowi dogodny łowisko dla wędkarzy – złowić tutaj można dużego sumy, szczupaka i leszcza, a w starorzeczach karasia i lina. Od niedawna pojawia się w Bugu trawianka – gatunek ryby, który zawędrował tutaj z dorzecza Dniepru.

Dotarliśmy do Woli Uhruskiej. Tu ze wzniesienia (220,8 m n.p.m.) wchodzącego w skład Łuku Uhruskiego (ostatnie wzniesienia Pagórów Chelmskich) mamy kolejną wieżę widokową, z której ujrzemy dolinę Bugu a może nawet wypatrzymy pokryte zielenią Polesie na Ukrainie.



Mali mieszkańcy Polesia



Zachód Słońca nad jeziorem Białym